

**PROPOSTES DIDÀCTIQUES I
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS**

**VALENCIÀ: LLENGUA
I LITERATURA**

4t curs d'ESO

UNITAT 1. QUI PERD ELS ORÍGENS PERD LA IDENTITAT

I. CONTACTE (pàgs. 10-11)

En aquest apartat observem i analitzem el comportament i l'actitud d'alguns dels nostres adolescents que com Guillem, el protagonista, es mostren callats, tímids, melangiosos i nostàlgics, inconformistes, rebels... uns qualificatius que s'associen amb l'esperit del Romanticisme. Hem volgut donar-los l'oportunitat de poder expressar-ho mitjançant una enquesta i unes imatges relacionades amb la seua personalitat i el món interior d'un jove romàntic.

1. (pàg. 10)

Resposta oberta sobre el caràcter d'una persona romàntica; el professor pot suggerir diferents estats d'ànims o maneres de comportar-se i d'actuar tot explicant el significat del modisme «estar al seté cel»; hi pot suggerir que explique els motius pels quals el protagonista d'aquest apartat es troba així: melangiós, trist, incomprès, somniador, amb ganes de fugir, allunyat de la realitat...

2. (pàg. 10)

Activitat d'expressió oral. Deixarem uns minuts perquè per parelles responguen les qüestions proposades i tot seguit els demanarem que les exposen de viva veu.

3. (pàg. 11)

Activitat d'expressió oral. Deixarem uns minuts perquè per parelles o bé individualment facen una tria de les imatges que consideren romàntiques i expliquen per què s'associen amb aquest qualificatiu.

4. (pàg. 11)

Activitat de resposta oberta on reflectiran les vivències personals relacionades amb alguna situació romàntica.

II. COMUNICACIÓ (pàgs. 12-17)

EL TEXT DESCRIPTIU

1. (pàg. 12)

Audició i lectura expressiva dels textos A, B, C i D. Suggerim fer una lectura dinàmica, activa, de manera que puguem repartir els textos entre l'alumnat i vigilar de prop que la realitzen amb una dicció i entonació adients. Els alumnes que escolten poden avaluar-ne l'expressivitat.

2. (pàg. 13)

Activitat de comprensió lectora i enriquiment de vocabulari.

a) s'enterboleixen; b) xiuxiueig; c) oriünd; d) edulcorant; e) llavor; f) escorça; g) bramuls i xiscladissa; h) hurí; i) goig.

LA DESCRIPCIÓ

3. (pàg. 14)

Abans de realitzar aquesta activitat explicarem i llegirem la informació teòrica sobre la descripció. Això els ajudarà a reconèixer i comprendre millor les característiques que fan d'aquests textos (A, B, C i D) uns textos descriptius.

a) TEXT A: Un estat d'ànim associat a un esperit romàntic ple d'angoixa davant la necessitat de fugir de la realitat més immediata.

TEXT B: La descripció d'un enamorament. Els sentiments afectius es barregen amb el perfil de la persona estimada.

TEXT C: L'enyorança d'un paisatge d'infantesa: el barranc dels Algadins ple de pinzellades mediterrànies: els tarongers, el mas, les palmeres, els teuladins, l'arròs, els horts.

TEXT D: La descripció d'un ametler.

b) El text D.

c) Suggerim com a resposta els altres tres: A, B o C ja que hi apareix la presència del pronom personal fort: jo.

d) En A, B i C el pronom personal fort de 1a persona: jo. En D, la 3a persona.

e) En el A i en el B.

f) El textos A i B tenen un to més exaltat; el C, més asserenat i tranquil.

g) El C i el D són els més plàstics.

h) A, B i C ja que són els més subjectius; tots tres comparteixen apreciacions personals i sensorials que es barregen amb sentiments d'angoixa vital, tristesa, desig, enyorança, bellesa...

i) En A, B i C hi ha una intenció estètica per expressar, amb el joc lúdic de les paraules, els sentiments i impressions personals; el D és més concret, didàctic i objectiu.

4. (pàg. 14)

TEXT A: a); c); d); e); g); k)

TEXT B: a); b); e); i); j)

TEXT C: d); e); f)

TEXT D: h)

5. (pàg. 15)

TEXT A: passió, bogeria, ella!, cor, goig.

TEXT B: desig, bellesa, sobrenatural, somnis, inquietud.

TEXT C: paisatge, mediterrani, natura, flora, fauna.

TEXT D: naturalesa, flora, orígens, estructura, característiques.

6. (pàg. 15)

TEXT A: melangia o nostàlgia, desesperació, amor, tristesa, angoixa, solitud, ràbia.

TEXT B: amor, alegria, desesperació.

TEXT C: melangia o nostàlgia, alegria, solitud.

TEXT D: no s'hi aprecien sentiments ja que aquest text és objectiu.

7. (pàg. 15)

TEXT A: la lluna, els monuments medievals, els cementeris, el bosc.

TEXT B: el sol, la lluna, les estrelles, les onades de la mar.

TEXT C: el sol, l'aigua, els ocells.

TEXT D: la descripció de l'ametler és precisa i concreta; segueix una estructura lògica clara on s'exposen les característiques d'aquest tipus d'arbre mediterrani, els orígens, les propietats dietètiques.

8. (pàg. 15)

TEXT A:

- Passió salvatge
- Bosc solitari
- Claredat crepuscular
- Cementeri abandonat
- Mà homicida
- Nit fosca
- Monument medieval
- Ànima dolorida

TEXT B:

- Somnis endolcits
- Onada potent
- Bramuls de salvatge
- Clams de joia

TEXT C:

- Barranc dels Algadins
- Tarongers de tan dolç flaire
- Troncs fins
- Brins verdosos
- Caçadors destres
- Ànecs silvestres
- Records dolços
- Imatges belles

TEXT D:

- Copa àmplia
- Escorça obscura i clivellada

- Països riberencs
 - Flors blanques o rosades
 - Ametla verda i coriàcia
 - Propietats remineralitzants i antianèmiques
 - Càpsula llenyosa
 - Valor energètic
- a) Passió salvatge; ànima dolorida; somnis endolcits; bramuls de salvatge i clams de joia.
 - b) Onada potent.
 - c) Nit fosca; brins verdosos.
 - d) Somnis endolcits; clams de joia; records dolços; imatges belles.
 - e) Copa àmplia; escorça obscura i clivellada; flors blanques o rosades, càpsula llenyosa, valor energètic.

9. (pàg. 16)

TEXT A: L'emissor s'expressa en 1a persona. Vegem els exemples.

Pronoms: «a **mi**», «**em** (durà)», «**m'** (oprimeix)», «**em** (sent)», «(refugiar)-**me**», «**em** (fereixen), «**m'** (esgarren)», «**em** (trobe)», «**m'** (assec)», «**em** (lliure)».

Verbs: «no **estic** boig», «no m'**enganyo**», «**pense**», «**sóc**», «**còrrec**».

Adjectius possessius: «al **seu** costat», «els **meus** sentits», «els **meus** poemes», «la **meua** ànima dolorida».

TEXT B: L'emissor s'expressa en 1a persona. Vegem els exemples.

Pronoms: «(perdoneu)-**me**», «(esqueixant)-**me**»,

Verbs: «**miro**», «**sent**», «**cerco**», «**aspiro**», «m'**ofego**», «**rebolco**», «**estimo**»

Adjectius possessius: «**ma** infantesa», «**ma** vida», «lo **meu** ser», «**mos** llavis».

TEXT C: L'emissor s'expressa en 1a persona. Vegem els exemples.

Pronoms: «**jo** (tinc)», «**jo** (no podré)»

Verbs: «**tinc**», «no **podré**»

Adjectius possessius: «**ma** infantesa».

TEXT D: L'emissor s'expressa en 3a persona. Vegem els exemples.

Pronoms: Apareix el·ludit el pronom fort: «**ell**»: (l'ametler).

Verbs: «**és**», «**té**», «**fou** introduït», «s'**obri**», «**apareix**»

Adjectius possessius: «el **seu** tronc», «les **seues** fulles», «el **seu** fruit»

10. (pàg. 16)

- 1) enumeració: j)
- 2) comparació: i)
- 3) metàfora: f)
- 4) personificació: d)
- 5) interrogació retòrica: b)
- 6) exclamació: g)
- 7) onomatopeia: h)
- 8) sinestèsia: c)
- 9) hipèrbole: k)
- 10) retrat: e)
- 11) epítet: a)

11. (pàg. 16)

- a) epítet
- b) exclamació
- c) interrogació retòrica
- d) onomatopeia
- e) sinestèsia
- f) metàfora
- g) hipèrbole
- h) sinestèsia
- i) comparació

RECERCA I EXPRESSIÓ**12. (pàg. 17)**

Resposta oberta seguint les directrius de l'activitat.

13. (pàg. 17)

Resposta oberta. Sugerirem que l'alumne utilitze les emocions que s'han treballat en l'activitat anterior: la peresa de bon matí, l'alegria per retrobar-se amb els companys, la inquietud davant un examen, l'alegria per la superació d'una prova, el nerviosisme en veure la persona que ens agrada...

14. (pàg. 17)

Activitat que permet ampliar i enriquir el vocabulari relacionat amb diferents centres d'interés. Podem suggerir com a exemple:

- a) portes corredisses, escales automàtiques, botigues de roba, aparadors lluminosos...
- b) ulls verds, llavis molsuts, orelles petites..., extravertida, interessant, intel·ligent, apassionada, somrient...
- c) ampla, neta, ordenada, lluminosa, llit, estora, finestra, llum...
- d) minarets, corredors, passadissos, fosc, escales, muralles...
- e) roig, taronja, crepuscle, núvols, pondre's el sol...
- f) rialles, alegria, tendresa, onomatopeies...
- g) platja, mar, arena, onades, envelats, para-sols, tovalloles, bronzejadors, vaixells...
- h) divendres, vespre, temps d'oci, festa, amics...
- i) solitud, natura, ocells, arbres, petjades, fulles, petjades, camins...

15. (pàg. 17)

Resposta oberta que permet posar en pràctica els diferents tipus de descripció. L'avaluarem tenint en compte les directrius de l'activitat.

III. LITERATURA (pàgs. 18-25)**EL ROMANTICISME I LA RENAIXENÇA**

En aquesta unitat treballarem la literatura del **Romanticisme**, a casa nostra anomenat **Renaixença**, encara que aquest últim moviment té un abast més ampli. Aquesta part de la unitat manté un punt temàtic en comú amb els apartats de CONTACTE i COMUNICACIÓ. Mitjançant la tipologia textual de la descripció, ens apropem a un dels temes més importants d'aquest moviment literari: l'estima per la terra i el paisatge

que la defineix com a senyals d'identitat d'un poble i de la seua cultura. Hem volgut destacar, sobre els altres aspectes del moviment, aquest desig que tenien alguns romàntics d'apropar-se al paisatge i construir un món més o menys real o basat en llegendes, com el món llegendari de *Canigó*, o el paisatge de l'horta valenciana, però sempre amb el referent del retrobament amb la identitat del nostre poble. L'enfocament dels altres textos ressalten, les característiques romàntiques més universals: amors impossibles, passions violentes, final tràgic... (*Mar i cel* d'Àngel Guimerà).

1. (pàg. 18)

Resposta oberta.

L'objectiu és treballar, des de l'oralitat, els tòpics i idees prèvies que tenen sobre el concepte o la idea d'allò romàntic.

2. (pàg. 18)

Resposta oberta.

Les imatges que il·lustren l'activitat tenen el mateix objectiu que el de l'activitat anterior: enraonar sobre el significat del terme «romàntic».

L'ÈPOCA (pàg. 19)

3. (pàg. 19)

Resposta oberta.

Després de llegir la informació teòrica sobre els factors històrics que contribueixen a l'aparició del moviment romàntic, es demana que els alumnes facen aflorar tots els coneixements previs sobre la Revolució Francesa i la Revolució Industrial en un exercici de pluja d'idees, els continguts de la qual després hauran d'ordenar en un mapa conceptual, esquema o text expositiu.

CARACTERÍSTIQUES DEL ROMANTICISME (pàgs. 19-20)

4. (pàg. 20)

A partir de la lectura de les característiques generals del moviment artístic del Romanticisme, hauran d'intentar relacionar cada imatge amb una de les característiques esmentades, en la mesura que puguin veure reflectides en les pintures el contingut o característiques que coincideixen.

Possibles respostes:

- a) 9
- b) 1
- c) 1, 8
- d) 2
- e) 3
- f) 4
- g) 5, 7
- h) 5
- i) 6

EL NOSTRE ROMANTICISME: LA RENAIXENÇA (pàgs. 20-21)

5. (pàg. 20)

Resposta oberta.

Seguim intentant provocar l'expressió oral a través del raonament i la reflexió. Pretenem empatitzar amb

l'estat d'ànim «romàntic», que alguna vegada hauran experimentat per motius diversos: enamorament, malenconia, tristesa...

6. (pàg. 21)

Resposta oberta.

La frase és força important per als objectius de la unitat: hem d'aconseguir que els alumnes se n'adonen de la transcendència d'aquesta afirmació. En un món interconnectat, on els referents culturals s'uniformitzen de forma inevitable, la individualització, la particularitat, la diferenciació com a forma identitària per a un col·lectiu, poble o cultura esdevé l'única manera de sobreviure, de no diluir-se en un magma cultural i lingüístic homogeni i imposat per cultures poderoses que fa desaparèixer la riquesa de la diversitat.

ELS NOSTRES AUTORS ROMÀNTICS (pàgs. 21-22)

7. (pàgs. 21 i 22)

- a) En l'orde de les fotografies: Angel Guimerà, Antoni de Bofarull, Teodor Llorente, Jacint Verdaguer.
- b) 1) Jacint Verdaguer; 2) Teodor Llorente; 3) Angel Guimerà; 4) Antoni de Bofarull.
- c)
 - **Jacint Verdaguer:** Folgueroles (comarca d'Osona) el 1845 i va morir a Vallvidrera (Barcelona) el 1902. Era sacerdot. Obres: *L'Atlàntida*, *Canigó* i en prosa *Excursions i viatges* i *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*.
 - **Teodor Llorente:** València, 1836-1911. Va estudiar Dret i va ser fundador, articulista i director del diari *Las Provincias*. Obres: *Llibret de versos*.
 - **Angel Guimerà:** Santa Cruz de Tenerife, les Canàries, 1845- Barcelona, 1924. Obres: *Mar i cel*, *Maria Rosa*, *Terra baixa* i *La filla del mar*.
 - **Antoni de Bofarull:** Reus, 1821 - Barcelona, 1892. Fou historiador i literat. Obres: *L'orfeneta de Menargues*.
- d) Resposta oberta. Treballem de nou el discurs oral, en aquest cas amb un registre més formal, ja que és una exposició acompanyada d'imatges al·lusives al contingut. Consulteu el Taller digital i seguïu-ne les indicacions.

ELS NOSTRES TEXTOS (pàgs. 23-25)

8. (pàgs. 23)

Repartirem els textos per parelles i els demanarem que realitzem una lectura expressiva tenint en compte una dicció i entonació adients.

Text A: Jacint Verdaguer

Text B: Teodor Llorente

Text C: Angel Guimerà

9. (pàgs. 24)

- a) En el text A trobem una descripció d'*Excursions i viatges* de Jacint Verdaguer.
- b) En el text de *Mar i cel* el to és més exaltat i sublim: és una obra de teatre i és un moment d'intensitat emocional.
- c) En el text C, la protagonista és la vivenda típica de l'horta valenciana, la barraca. Aquesta representa l'estil de vida d'aquesta zona costera i agrícola del nostre país.
- d) En el text de Verdaguer es fa referència al passat medieval de les terres valencianes i la llegenda de l'aparició de la Mare de Déu de l'Assumpció d'Elx.

- e) Resposta oberta.
- f) En *Mar i Cel* de Guimerà s'escenifica la declaració d'amor de Blanca, la cristiana, a Saïd, el capità del vaixell pirata que l'ha segrestada, morisc valencià expulsat de la seua terra a causa de l'ordre d'expulsió de 1609.

g) S'hi pot veure reflectit el següent:

Text A:

- Senten atracció pels llocs i paisatges exòtics.
- Senten nostàlgia del passat, especialment per l'edat mitjana, període en què veien l'origen de les nacions europees.
- A través dels paisatges plasmen els seus sentiments. Creuen en la seua llibertat creativa i no segueixen models.

Text B:

- A través dels paisatges plasmen els seus sentiments.

Text C:

- Solen mostrar-se infeliços o insatisfets.
- Són inconformistes i rebels.

10. (pàg. 25)

Resposta oberta on caldrà avaluar la creativitat expressiva de la dramatització.

RECERCA I EXPRESSIÓ

11. (pàg. 25)

Resposta oberta que exigeix a l'alumnat interactuar amb la xarxa. Vegeu TALLER DIGITAL.

12. (pàg. 25)

Resposta oberta on caldrà avaluar la creativitat expressiva del text.

13. (pàg. 25)

Resposta oberta que permetrà repassar l'ideari dels romàntics.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 26-29)

SOM IGUALS: SOM DIFERENTS

Una terra per a moltes llengües.

Ens centrem ací en el descobriment de la diversitat lingüística com una realitat universal. La nostra és una llengua neollatina o romànica, del grup gal·loromànic; pertany, doncs, a la gran família de llengües indoeuropees. Hi ha qui ha considerat aqueixa diversitat com a fet negatiu (gairebé una maledicció divina): hi han vist un entrebanc per a la comunicació. Cal recordar, però, que la gran diversitat de llengües que ací il·lustrarem és essencialment una manifestació de les diverses cultures que els éssers humans han bastit com a resposta adaptativa davant el medi.

1. (pàg. 26)

Activitat de recerca d'informació que permet treballar amb mapes lingüístics i repassar els continguts dels cursos anteriors. Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

PER QUÈ TANTES LLENGÜES? LES LLENGÜES FORMEN FAMÍLIES

2. (pàg. 26)

Activitat de lectura selectiva que obri un debat entorn la diversitat lingüística com a fet universal.

Solucions: (b), (c), (d), (e), (g), (h) i (i).

RECERCA I EXPRESSIÓ

3. (pàg. 28)

Activitat de recerca d'informació que permet treballar amb mapes lingüístics i repassar els continguts dels cursos anteriors. Seguiu les orientacions del llibre de l'aprenent.

4. (pàg. 28)

Entre les possibles solucions apuntem:

Aspectes positius:

- llibertat d'expressió
- diversitat cultural
- intercanvi cultural
- capacitat d'adaptació
- respecte del patrimoni cultural d'una societat
- dret humà
- flexibilitat, comprensió i tolerància amb els altres i amb nosaltres mateixos
- etc.

Inconvenients:

- dificultat de parlar amb gent d'altres països
- augment de la despesa (cal traduir-ho tot a moltes llengües)

EL TRESOR DE LA DIVERSITAT LINGÜÍSTICA

5. (pàg. 29)

- a) Sí, perquè cada societat té dret de preservar el seu patrimoni cultural.
- b) Amb respecte i justícia, i invertint-hi els mitjans materials que calga.
- c) Sí. Hem de fer compatible la intercomunicació i l'intercanvi cultural. La pervivència de cultures diverses en un mateix territori és signe de flexibilitat, tolerància i comprensió com a alternativa a la uniformització.
- d) Sí. S'han d'integrar socioculturalment al territori on viuen i acceptar els costums, la llengua, les normes, etc. si volen esdevenir ciutadans plenament integrats en el medi que els envolta. Si ens enriqueix amb ells també ells es poden enriquir amb nosaltres.

6. (pàg. 29)

Activitat que permet fer un breu balanç sobre la situació sociolingüística de la nostra llengua.

Caldrà repassar els aspectes legislatius, el grau de vitalitat al carrer, a l'ensenyament, als mitjans de comunicació, el paper cívic com a recuperador de la llengua i les perspectives de futur, etc.

7. (pàg. 29)

Resposta que permet observar si l'alumnat ha reflexionat entorn els aspectes positius de la diversitat lingüística treballats en l'activitat 4 d'aquest apartat.

RECERCA I EXPRESSIÓ

8. (pàg. 29)

Activitat de resposta oberta que aprofitarem per a fer exposicions orals a la classe tot seguint les orientacions del llibre de l'aprenent.

V. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 30-37)

En lèxic, ampliem el vocabulari vinculat amb el món fantàstic; a més, comencen un seguit d'activitats que trobarem en cada unitat del llibre, adreçades a eixamplar els recursos lèxics dels aprenents: s'hi treballarà la sinonímia, l'antonímia, etc.

En morfologia i sintaxi, fem un repàs de la morfologia nominal (hi sistematitzem el gènere dels substantius i els adjectius), fem pràctiques amb les perífrasis d'obligació, repassem el passat perifràstic i encetem l'anàlisi de l'oració amb l'orde dels components i la concordança. En l'apartat Fixa-t'hi distingim tan de tant. Quant a fonètica i ortografia, fem un repàs sobre l'ús de les consonants oclusives a final de mot o de síl·laba.

LÈXIC

1. (pàg. 30)

- a) (1) druida, (2) nimfa, (3) unicorn, (4) centaure, (5) bruixa, (6) follet, donyet, barrufet, nan
- b) Resposta oberta.
- c) donyet, follet, nan i barrufet
- d) Resposta oberta.

Suggestim la possibilitat que en facen dibuixos al·lusius sobre dels personatges que formen part del seu univers fantàstic i, tot seguit, aprofitar-los per a una descripció oral.

2. (pàg. 30)

Verbs sinònims d'us bàsic.

Solucions:

- 1. agafar, 24. prendre
- 2. aixecar, 3. alçar
- 4. aturar, 23. parar
- 5. baixar, 9. davallar
- 6. buscar, 7. cercar
- 8. cloure, 30. tancar
- 10. entropessar, 14. ensopegar
- 11. eixir, 28. sortir
- 12. emportar-se, 13. endur-se
- 15. esgallar o esguellar, 16. esqueixar, 17. estripar, 22. esgarrar
- 27. rompre, 31. trencar
- 18. esvarar, 19. llenegar, 26. rellicar
- 20. mullar, 29. sucar
- 21. muntar, 25. pujar
- 32. barrejar, 33. mesclar

MORFOLOGIA I SINTAXI

MORFOLOGIA NOMINAL: EL GÈNERE DELS SUBSTANTIUS (O NOMS) I DELS ADJECTIUS

3. (pàg. 31)

Aplicació intuïtiva de les normes sobre la formació del gènere dels substantius i dels adjectius.

- *Groc-groga; actor-actriu; llop-lloba; gall-gallina; gros-grossa; mestre-mestra; germà-germana; comte-comtessa; gat-gata; ample-ampla; gos-gossa; poeta-poetessa; ingenu-ingènua; dur-dura; sa-sana; fillol-fillola.*
- *Pobre-pobra; esclau-esclava; ros-rossa; amic-amiga; emperador-emperadriu; cosí-cosina; esportiu-esportiva; sogre-sogra; antic-antiga; pesat-pesada; psicòleg-psicòloga; fort-forta; genuí-genuïna; agre-agra; europeu-europea; jueu-jueva.*

4. (pàg. 31)

Dedució de les normes de formació del gènere.

- a: *gat-gata; ingenu-ingènua; dur-dura; fillol-fillola; fort-forta.*
- a: *mestre-mestra; pobre-pobra; sogre-sogra; agre-agra.*
- na: *germà-germana; sa-sana; cosí-cosina; genuí-genuïna.*
- Groc-groga; gros-grossa; gos-gossa; esclau-esclava; ros-rossa; amic-amiga; esportiu-esportiva; antic-antiga; pesat-pesada; psicòleg-psicòloga; europeu-europea; jueu-jueva.*
- actor-actriu; gall-gallina; comte-comtessa; poeta-poetessa; emperador-emperadriu.*

5. (pàg. 31)

Formes específiques del gènere dels substantius: Una abella-un abellot; un ase-una somera; un perdigot-una perdiu; un home-una dona; una bruixa-un bruixot; un ninot-una nina; una muller-un marit; un merlot-una merla; la tia-l'oncle; el cavall-l'egua.

- cocodril, el rossinyol, gimnasta, la cadenera, captaire, artista; *un captaire / una captaire, un artista / una artista; cocodril mascle / cocodril femella; la cadenera mascle / la cadenera femella.*
- ot; *abella/ abellot; perdiu/ perdigot; bruixa/ bruixot; nina/ ninot; merla/ merlot.*
- ase/ somera; home/ dona; muller/ marit; tia/ oncle; cavall/ egua.

6. (pàg. 32)

Formació del gènere dels adjectius.

Masculí: *content; seriós; feroç; pediatre; femení:* *llest; jove; noble; prudent; valenta.*

- Adjectius variables: *llest-llestà; content-contenta; seriós-seriosa; valent-valenta; pediatre-pediatra.*
- Adjectius invariables: *jove; noble; prudent; feroç.*

7. (pàg. 32)

Aplicació de les normes en la formació del gènere de substantius i adjectius.

- El teu fill xicotet ha adoptat un gosset orfe.*
- L'heroïna de la pel·lícula no sempre es casa amb el príncep.*
- La conserge de l'institut ha fet els oficis de periodista i de sastressa.*
- L'abadessa del monestir ha convocat totes les monges.*

8. (pàg. 32)

Ús de paraules que tenen la mateixa forma en masculí i en femení però tenen significat diferent en cada gènere.

- a) *pols* (masculí: *el batec*).
- b) *llum* (masculí: *aparell que fa llum*); *llum* (femení: *claror que fa l'aparell*).
- c) *fi* (masculí: *l'objectiu, el propòsit*).
- d) *pudor* (masculí: *la modèstia*).
- e) *pols* (femení: *conjunt de partícules diminutes*).
- f) *editorial* (femení: *empresa que edita llibres, revistes, etc.*).
- g) *fi* (femení: *final; acabament*).
- h) *son* (femení: *ganes de dormir*).
- i) *pudor* (femení: *mala olor; tuf*).
- j) *son* (masculí: *acte de dormir; període de descans*).
- k) *editorial* (masculí: *article d'opinió*).

9. (pàg. 33)

Ús de paraules que tenen gèneres diferents en llengües de la mateixa família.

- a) *un compte corrent*;
- b) *espinacs; llegums*;
- c) *una disfressa*;
- d) *El lleixiu (o La suor)*;
- e) *una anàlisi*;
- f) *La síndrome*;
- g) *la calor; el front; suor*;
- h) *un regle*.

MORFOLOGIA VERBAL: LES PERÍFRASIS D'OBLIGACIÓ

10. (pàg. 33)

Aplicació de les normes d'ús de les perífrasis d'obligació i distinció entre les fórmules d'obligació personal i impersonal.

- a) *Cal que agafem l'autobús a les tres (o És necessari que agafem l'autobús a les tres o És menester que agafem l'autobús a les tres)*;
- b) *S'ha de baixar l'escala a poc a poc*;
- c) *No has de telefonar-me (No cal que em telefones o No és menester que em telefones)*;
- d) *Cada dia cal tancar les portes*;
- e) *Has de vindre enjorn (o És necessari que vingues enjorn o És menester que vingues enjorn)*.

11. (pàg. 34)

Aplicació de les normes d'ús de les perífrasis d'obligació als criteris de correcció.

- a) *Has de venir immediatament (o Cal que vingues immediatament o És necessari que vingues immediatament o És menester que vingues immediatament)*;
- b) *Demà no he d'anar a classe (o Demà no cal que vaja a classe o Demà no és necessari que vaja a classe o Demà no és menester que vaja a classe)*;
- c) *Què s'ha de fer en aquest text? (o Què cal fer en aquest text?)*;
- d) *Haureu de deixar de fumar (o Caldrà que deixeu de fumar o Serà necessari que deixeu de fumar o Serà menester que deixeu de fumar)*.

12. (pàg. 34)

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació un decàleg que conté una combinació de fórmules d'obligació diferents.

- 1r *Heu de respectar* l'horari d'obertura i tancament.
- 2n *Cal que consulteu* els fitxers manuals o informatitzats per saber si el llibre que busqueu és a la biblioteca.
- 3r *És necessari que tingueu* cura dels llibres (no els *heu de subratllar ni esguellar*).
- 4t *És menester que atengueu* les indicacions de la persona encarregada de la biblioteca.
- 5é *S'han de deixar* els llibres al taulell indicat per a aquesta funció.
- 6é *Cal ser* respectuós amb els terminis fixats per al préstec de llibres.
- 7é *Heu de renovar* el període de préstec si voleu tenir un llibre durant més temps.
- 8é *Cal que desconnecteu* els telèfons mòbils abans d'entrar a la sala de lectura.
- 9é *És necessari que comuniquen* qualsevol incidència a la persona encarregada de la biblioteca.
- 10é *S'han de respectar* les normes de convivència i *cal fer* un ús responsable dels drets individuals i col·lectius.

REPÀS DE MORFOLOGIA VERBAL: EL PASSAT PERIFRÀSTIC**13. (pàg. 34)**

Ús del passat perifràstic.

- a) L'estiu passat nosaltres *vam fer* una excursió a Mallorca. El viatge *va ser* molt curt però la majoria dels passatgers *es van marejar*.
- b) L'altre dia Joana i tu *vau parlar* amb el metge; què us *va dir*?
- c) En l'examen d'ahir jo *vaig traure* un set, i tu, quina nota *vas traure*?
- d) La setmana passada Lluïsa i jo *vam anar* al zoo i ens ho *vam passar* molt bé, per què no hi *vau venir* vosaltres?
- e) En les Olimpíades els mexicans *van guanyar* tres medalles.
- f) Ahir jo *vaig escriure* una carta al director del periòdic.
- g) Recordes el somni que tu *vas tenir* l'altra nit? Doncs anit Pau *va somniar* una cosa semblant.

14. (pàg. 34)

El passat perifràstic es fa amb les formes **vaig** (per a **jo**), **vas** (per a **tu**), **va** (per a **ell/ella**), **vam** (per a **nosaltres**), **vau** (per a **vosaltres**) i **van** (per a **ells/elles**) més l'infinitiu del verb corresponent.

15. (pàg. 34)

Ús del passat perifràstic.

- a) L'hivern passat *vam fer* un curs d'alemany.
- b) L'altra nit *vaig sopar* amb uns amics.
- c) Ahir *van xocar* dos cotxes davant ma casa.
- d) Per què no *vas llegir* la novel·la de Quim Monzó?
- e) El campió *va recórrer* el circuit en dues hores.
- f) La setmana passada *vau fer* tard a classe cada dia.

L'ORACIÓ: L'ORDE DELS COMPONENTS DE L'ORACIÓ I LA CONCORDANÇA**16. (pàg. 35)**

Anàlisi d'oracions segons els components que tenen.

- a) Oració simple; Subjecte: (elidit) *jo*; Predicat: *tinc una mica de febre*;
- b) Oració composta; O1: *jo t'acompanyaria al cine* (Subjecte: *jo*; Predicat: *t'acompanyaria al cine*); O2: *fessen una bona pel·lícula* (Subjecte: oració impersonal amb el verb *fer*; Predicat: *fessen una bona pel·lícula*);
- c) Oració simple; Subjecte: oració impersonal amb un verb que indica un fenomen atmosfèric; Predicat: *anit va nevar per damunt dels 500 metres*;
- d) Oració simple; Subjecte: oració impersonal amb el verb *haver-hi*; Predicat: *alguns dies hi ha molt de trànsit pels carrers de la ciutat*;
- e) Oració simple; Subjecte: *la directora de l'institut*; Predicat: *va telefonar*.

17. (pàg. 36)

Aplicació de les normes d'ordenació dels elements de l'oració.

Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació algunes solucions possibles.

- a) *Ahir vaig deixar els llums de la casa encesos tota la nit; Ahir vaig deixar tota la nit els llums de la casa encesos*;
- b) *Sempre m'alce vora les set del matí; M'alce sempre vora les set del matí; M'alce vora les set del matí, sempre*;
- c) *Enguany les cigonyes tarden molt a emigrar; Les cigonyes tarden molt a emigrar enguany; Tarden molt a emigrar enguany les cigonyes; Les cigonyes, enguany, tarden molt a emigrar*;
- d) *Han posat una pissarra nova a l'aula de tecnologia; Una pissarra nova han posat a l'aula de tecnologia; Han posat, a l'aula de tecnologia, una pissarra nova*.

18. (pàg. 36)

Aplicació de la concordança entre subjecte i predicat.

- a) Subjecte: *vosaltres*; Transformació: *Posa't més cap a la dreta*;
- b) Subjecte: *la reacció*; Transformació: *M'agraden les reaccions que has tingut*;
- c) Subjecte: oració impersonal amb *haver-hi*; Transformació: *Hi ha unes persones a la porta*;
- d) Subjecte: *un fardatxo*; Transformació: *De sobte aparegueren uns fardatxos i ens espantaren*;
- e) Subjecte: *Jaume*; Transformació: *Ja han arribat Jaume, Lola i Sara*.

FIXA-T'HI: tan o tant?

19. (pàg. 37)

Distinció i ús de *tan* i *tant*.

- a) *tant; tan*;
- b) *tan; tan*;
- c) *tant; tan*;
- d) *tant; tan*;
- e) *tan; tant*.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

LES CONSONANTS OCLUSIVES FINALS DE MOT O DE SÍL·LABA

20. (pàg. 37)

Repàs i aplicació de les normes d'escriptura de les oclusives sordes i sonores en posició final de mot o de síl·laba.

Alfred; cap; dubte; malalt; atípic; grip; Belgrad; no obstant; inquietud; sang; de sobte; groc; fred; abric; tard; actitud; davant; lentitud; comportament; sòlid; solitud; subsistència; admirable.

21. (pàg. 37)

Dictat.

Les activitats de dictat solen ser les últimes de l'apartat d'ortografia i fonètica. Són activitats que tenen com a objectiu fixar les qüestions ortogràfiques que s'han treballat al llarg de la unitat. El procediment de realització del dictat pot ser el següent:

1. Llegim el text complet perquè identifiquen clarament la tira fònica amb la tira gràfica. En aquest cas convé que ens detinguem en les paraules que tenen alguna consonant oclusiva a fi de mot o de síl·laba.
2. Demanem que es fixen en aquelles paraules, expressions o altres qüestions que puguin tenir alguna dificultat ortogràfica. Parem atenció especial a les qüestions que plantegen els alumnes.
3. Dictem el text sense que l'alumnat el tinga davant.
4. A continuació fem una revisió del text: cada alumne es corregeix el dictat i es marcarà les errades que hi haurà comés. També podem fer que s'intercanvien els textos i que la correcció la faci un company o companya.
5. Podem establir una escala de puntuació. Per exemple, podem descomptar 0,1 per cada errada ortogràfica (i 0,025 per cada accent o dièresi).
6. Finalment es comenten les errades que hi haurà tingut cadascú.

VI TALLER DIGITAL (pàgs. 38-39)

A la part general d'aquesta guia didàctica expliquem amb detall les característiques de les activitats plantejades al llibre. Ara, de manera esquemàtica, indiquem les qüestions més importants a tenir en compte en cada activitat d'aquesta unitat:

Activitat 1. Biografies digitals dels autors de la Renaixença

- L'activitat és perquè l'alumnat dissenye una presentació utilitzant el programa que tinga instal·lat al seu aparell informàtic per a fer presentacions multimèdia (tipus Impress, PowerPoint, Keynote, etc.).
- Producte resultant: una presentació multimèdia amb text, imatges (també pot afegir-s'hi so).
- Mostrem exemples de biografies fetes per tal de servir de model d'activitat. Es tracta que puguin aprofitar el que han treballat dels autors de la Renaixença.
- L'activitat està dissenyada perquè l'alumnat pugui fer una d'aquestes tres opcions (de menys a més dificultat):
 - a) Utilitzar les plantilles-guia de presentacions que oferim (pot personalitzar-les).
 - b) Utilitzar les plantilles del seu programa (pot personalitzar-les).
 - c) No utilitzar cap plantilla i partir d'una presentació en blanc del seu programa.

Activitat 2. Un àlbum digital sobre el teu entorn

- És una activitat que consisteix a fer servir una aplicació web a Internet on l'alumnat crea de forma automàtica un àlbum de fotos que ha fet amb la seua càmera, tauleta tàctil o mòbil. Es tracta que mostri a partir de fotografies el seu entorn.
- Mostrem exemples de àlbums ja fets.
- Producte resultant: un àlbum de fotos publicat a Internet sobre el lloc on viu l'alumnat. L'alumne indicarà una adreça web on podrà entrar tothom per veure el seu àlbum.

Activitat 3. WebQuest «Identitat digital versus identitat real»

- En aquesta activitat l'alumne ha de seguir les indicacions que donem a cada part de la WebQuest (introducció, tasca, procés, avaluació i conclusió). Llegirà el text i visitarà les webs que indicades a fi d'arreglar la informació que necessita per fer el producte final. Es tracta que l'alumnat aprofiti aquesta WebQuest per a treballar el tema de la identitat digital i real que té.
- Cada alumne farà de «detectiu» d'un company cercant com és a la vida real i com és a la Xarxa. Haurà d'elaborar un informe on descriu com és l'alumne a la realitat: per observació, preguntes a amics, suposicions que pugui fer; i com és a la Xarxa: quin tipus de fotos i informació puja a les xarxes socials. Caldrà que ho compare i que digi en quina mesura es correspon una identitat i l'altra. Seria bo que també es fes un debat a la classe sobre les qüestions de privacitat i drets del menor, problemes a la Xarxa com *ciberbullying*, etc.

Activitat 4: Portafoli de lectura 2.0

- Aquesta activitat és una mica especial, ja que consisteix a crear d'un *portafoli* de lectura «en blanc» on l'alumnat pugui fer aplec de totes les lectures que farà al llarg del curs.
- Es tracta, doncs, de personalitzar una plantilla-guia d'un document que donem que farà de *portafoli* perquè l'alumnat hi anoti els seus treballs. Sols haurà de triar les imatges i elements gràfics que compondran el seu portafoli personal.
- Producte final: document (tipus Writer, Word) per a imprimir-se (si volem que l'alumnat escriga a mà els treballs) o desar-se als seus respectius aparells tecnològics perquè de forma digital vagin omplint-lo.
- A més, l'alumne es podrà fer soci d'un club de lectura 2.0. disponible a la web.

Activitat 5: Test final

- Hem creat un test amb una bateria de preguntes tancades (3-4 opcions de resposta) per tal de preguntar a l'alumnat qüestions sobre els continguts de tots els apartats de la unitat.
- Es fa aquest test per tal que servisca de recurs d'avaluació al professor. Són 15 preguntes sobre les qüestions més importants de la unitat.
- Les solucions de les respostes apareixen a la plataforma i només les pot veure el professor.

VII. RESUM (pàg. 40)

Llegir els resums dels diferents apartats.

Escriure en un quadern a part les definicions que hi apareguen.

Fer un esquema de tots els conceptes i continguts treballats per a dur-lo al portafoli.

Buscar imatges al·lusives relacionades amb el significat dels mots pertinents.

Aprofitar les activitats del taller digital per a fer la portada de la unitat del seu quadern d'activitats.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 41)

1. Cf. Informació teòrica sobre la descripció de la pàg. 14.
2. Cf. informació teòrica sobre les característiques del Romanticisme de la pàg. 19.

- 3.** Cf. informació de les activitats 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10 de l'apartat de COMUNICACIÓ, pàgs. 14,15 i 16.
- 4.** Les característiques que defineixen *Mar i cel* com un drama romàntic són aquestes: *final tràgic; defensa de la llibertat; marc exòtic; passat històric; sentiments desmesurats; passions violentes; anhels impossibles.*
- 5.** Cf. la informació de les activitats de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 26-29).
- 6.** aixecar – *alçar*; llenegar – *esvarar*; barrejar – *mesclar*; estripar – *esguellar*.
- 7.** sogre – *sogra*; gendre – *nora*; lleó – *lleona*; ruc – *somera*; emperador – *emperadriu*.
- 8.** Ús de substantius que tenen significats diferents en masculí i en femení.
Activitat de resposta oberta. Oferim a continuació una solució possible.
- És una persona que té molt de *pudor* / Quina *pudor* que fa!
 - Aprovar és el *fi* de cada estudiant / Anirem a la *fi* del món;
 - Tinc el *son* lleuger / Tinc molta *son*;
 - Aquell *llum* ja no fa *llum*.
- 9.** Identificació del gènere.
un senyal; una oïda; una remor; un llegum; una dent; un dubte.
- 10.**
- La conserge ha d'obrir la porta de l'institut a les vuit.
 - El professor haurà de dir les notes de l'examen demà.
 - La casa s'ha de vendre ben barata.
 - Què s'ha de fer en aquest exercici?
- 11.**
- Ahir nosaltres vam veure una obra de teatre.
 - Dissabte passat Lluïsa va fer la festa d'aniversari.
 - Anit jo només vaig repetir allò que tu vas dir.
- 12.** Identificació del subjecte en oracions donades.
- Subjecte: oració impersonal amb el verb *ploure*; Transformació: no es pot transformar perquè és una oració impersonal;
 - Subjecte: *ma germana*; Transformació: *S'han casat les meues germanes*;
 - Subjecte: elidit (*vosaltres*); Transformació: *Vindràs amb mi*;
 - Subjecte: oració impersonal amb la forma verbal *fer gelor*; Transformació: no es pot transformar perquè és una oració impersonal.
- 13.** Ús de tan i tant.
- tan*; b) *tant*; c) *tant*; *tan*.
- 14.** Ús de les oclusives a final de mot o de síl·laba.
dermatòleg; ànec, fang, dissabte; indubtable; verd (o verb); inquietud; sol·licitud.

